

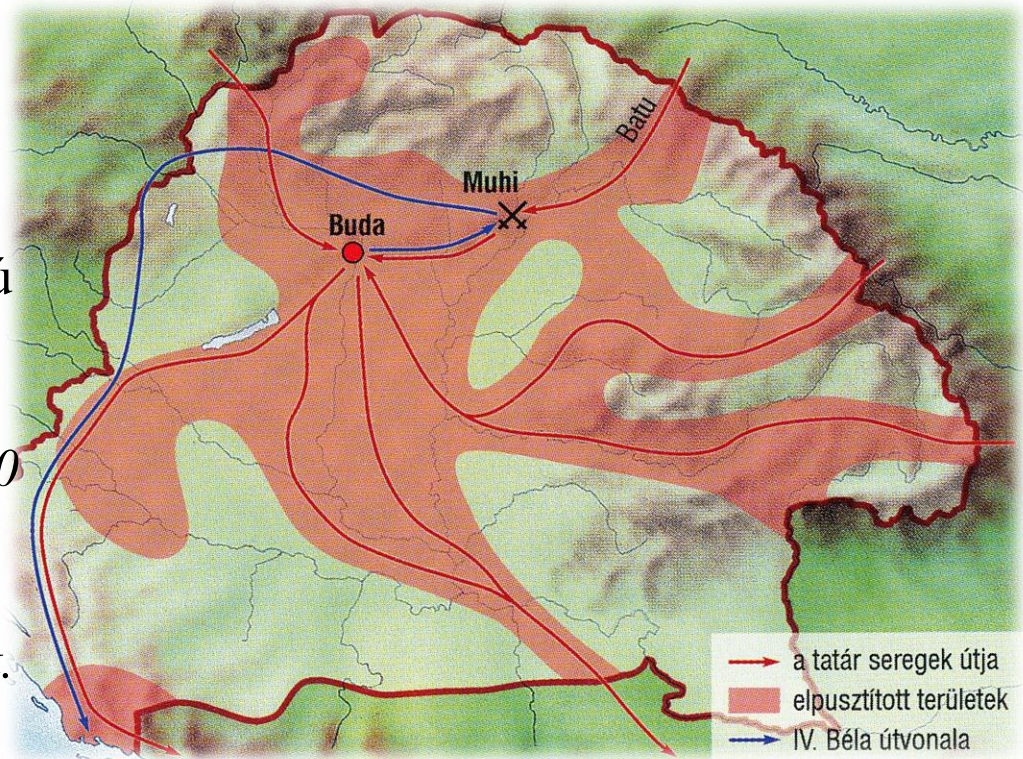
A tatárjárás és az újjáépítés

Siralmas ének

Ezt a címet viseli egy kortárs szemtanú leírása a tatárok támadásáról.

A szerző így ír a készülődésről:

„Az Úr születésének ünnepe táján 1240 karácsonyan híre jön annak, hogy a tatárok Magyarországnak az orosz, országgal határos vidékeit pusztították. A király Magyarországon kihirdette, hogy mind a nemesek, mind azok, akiket királyi szervienseknek neveznek, mind a várkatonák készüljenek fel a hadra ... a magyarok szerfölkött nagy vigasságuk közepette nem hitték el ezt.”

A Batu kán vezette **mongol támadás 1241 márciusában készületlenül érte az országot. IV. Béla korábban befogadta a megkeresztelkedett kunokat**, és számított katonai erejükre.

Miért lett volna szükség
a kunokra az ország védelme
szempontjából?

Ők azonban nem maradtak meg
a számukra kijelölt helyen, állataikat
legeltetve sok kárt okoztak, ezzel is
fokozva a király és az előkelők közötti
ellentéteket.

A kunokat olyan vádak is érték, hogy a
tatárok kémei, ezért a kun vezért, Kötent
és kíséretét legyilkolták, a kunokat
pedig elűzték az országból.

Mivel a király külső segítséget sem
kapott, egyedül maradt.

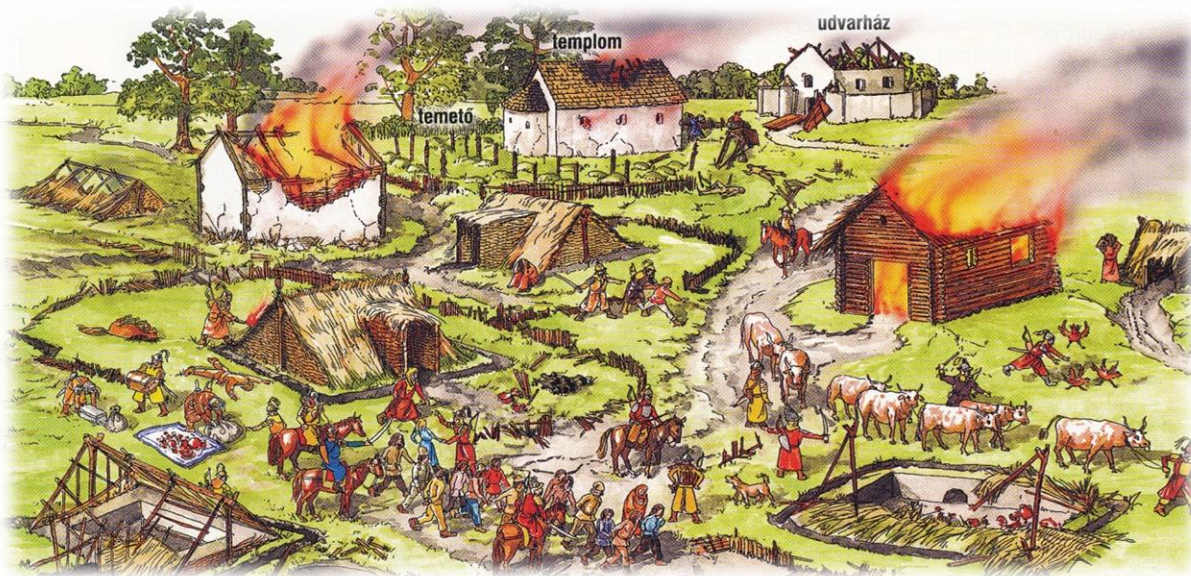
A tatárjárás nagy pusztítással
járt.

A támadók elrabolták az
állatokat

és az egyéb értékeket' sok- sok
embert is megöltek vagy
elhurcoltak rabszolgának.

Amit nem tudtak elvinni, azt
felégették így sok lakóház

és templom is megsemmisült

A magyar sereg 1241 áprilisában **Muhinál** ütközött meg a benyomuló mongolokkal, és **súlyos vereséget szenvedett**.

A vereségnek több oka is volt.

A magyarok rosszul foglalták el táborhelyüket, túl sűrűn verték fel sátraikat. A felderítés is rossz volt.

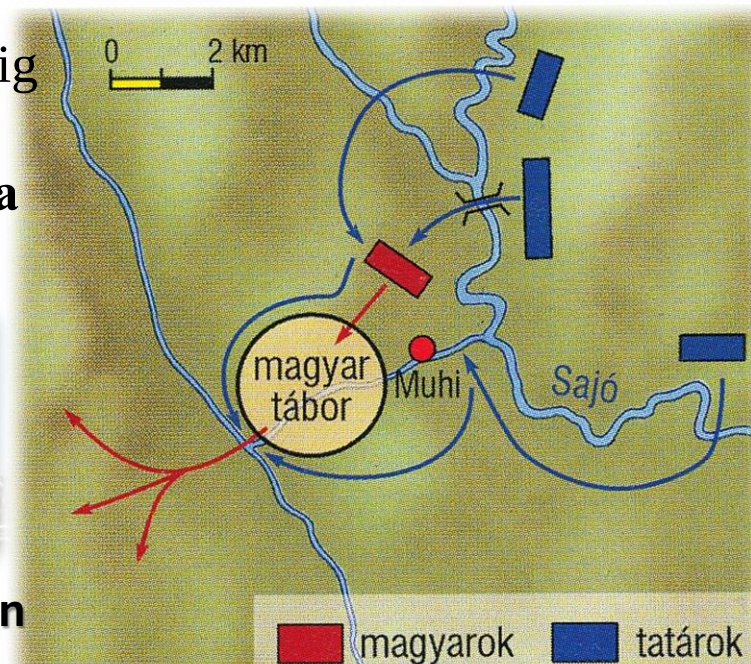
A tatárhad kb. 60 ezer főt tett ki, a magyar sereg létszáma ennek a fele volt.

A csatában számos főpap és előkelő esett el, **a királyt** is alig tudták kimenteni. Ő később **Dalmáciába menekült**.

Trau vára Dalmáciában

A Muhi csata vázlata 1241. április 9-én

A muhi vereség

Béla Muhi mellett vert tábort. A rossz felderítés miatt nem is sejtette, hogy a tatár sereg már a Sajó túlpartján táborozik.

Batu kán hajnalban támadott. A magyarokat ez felkészületlenül érte. A táborból csak egy kisebb csapat vonult ki, amely a király testvére, Kálmán herceg vezetésével bátran küzdött. Ekkor azonban oldalba támadták őket a Sajó gázlóin átkelt tatár csapatok. A magyarok a táborba szorultak.

IV. Béla bekerített serege a sűrűn felvert sátrak miatt nem tudott csatarendbe állni. Bár az erős tábor védhető lett volna, pánik tört ki. A harcosok kis csoportokban próbáltak kitörni a gyűrűből, de közben sokan elesetek.

Télen a mongolok átkeltek a befagyott Dunán, s a Dunántúlon is dúltak, fosztogattak.

A királyt akarták mindenáron elfogni, aki úgy menekült

meg, hogy a dalmát tenger egy szigetére hajózott át egész családjával.

Majd meglepő fordulat történt.

1242 tavaszán ugyanis a mongolok **váratlanul kivonultak az országból.**

Lehetséges, hogy azért távoztak, mert hírt kaptak a nagykán haláláról.

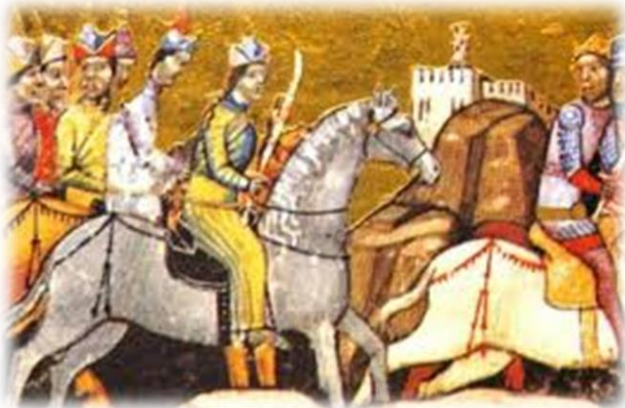
Valószínűbb azonban, hogy csupán szokásos taktikájukat alkalmazták.

Általában ugyanis először csak kirabolták a kiszemelt országot, majd később tértek vissza, hogy teljesen leigázzák.

Kivonulásuk után letarolt, felégetett vidék maradt hátra. A lakosok egy részét magukkal hurcolták, sok ezret pedig legyilkoltak.

A pusztítás elsősorban az ország keleti felét érintette. Egyesek szerint a lakosság felét, mások szerint egyötödét ölték meg.

A király menekülése a tatárok elől, a Képes Krónikába

Az ország újjáépítése

A hazatérő **IV. Béla első feladata az volt, hogy minél gyorsabban megerősítse országát.**

Felismerte, hogy a tatároknak leginkább a megerősített helyek, várak, városok (Esztergom, Fehérvár) tudtak ellenállni.

Ezért **szorgalmazta a várépítést**, és birtokok adományozásával az előkelőket is erre buzdította.

Támogatta a városokat, számukra kiváltságokat biztosított.

Visegrádot is Béla parancsára erősítették meg

Muhi csata emlékhelye napjainkban

Nyilvánvalóvá vált az is, hogy a királyi birtokokon alapuló várkatonaság nem képes egy nagyobb támadást elhárítani. Ezért **támogatta, hogy a nagybirtokosok magánhadsereget hozzanak létre**, és maga is nehézfegyverzetű katonaságot szervezett.

Visszahívta az ország területére a **kunokat**, sőt fiát a kun fejedelem lányával házásította össze.

Az elnéptelenedett területekre a környező vidékek népeit vagy a népesebb magyar tájak lakosságát **telepítette be**.

Az eladományozott birtokai jövedelmét királyi jogon szedett adókkal, vámokkal, bányászatból származó bevétellel **pótolta**.
Bevezette például a háztartásonként fizetendő adót.

Támogatta a „famíliák” létrejöttét.

A famíliát egy-egy úr fegyveresei alkották, akik nemesek voltak, **uruk zászlaja, *banderiuma* alatt vonultak** hadba.

Magyar páncélos, nehézlovasság a 13. században

időszak	újonnan épült várak	a király által épített várak
1242–1250	16	5
1251–1260	5	1
1261–1270	29	6

időszak	újonnan épült várak	a király által épített várak
1271–1280	32	9
1281–1290	44	–
1291–1300	36	2

Várak építése a tatárjárástól a század végéig

VÁRÉPÍTÉS ÉS A ROMÁN STÍLUS EMLÉKEI 1300-IG

